

EESTI LOODUS

Miks kaovad maailmast mesilased ja teised tolmeldajad?

Keskkonnaministeerium ja KIK

12. aug. 2020 kell 11:52

Jaga Facebookis

Saada e-kirjaga

Kui ökoloog Virve Sõber kümme aastat tagasi doktoritööd tegi, vaatles ta kimalasi musta vägiheina õitel. Ta mäletab, kuidas ümberringi käis suur sumin. Kimalasi oli väga palju.

Eelmisel aastal külastas ta taas samu kohti. Uhked kollased taimed olid veel seal, kuid suminat oli palju vähemaks jäänud.

Mesilased ja liblikad muudavad suvise aasa idülliliseks, kuid nende roll meie elus on palju suurem kui pelgalt esteetiline.

“On öeldud, et putukad on need väikesed olendid, kes maailma käigus hoiavad, ning enamus tolmeldajaid on samuti putukad,” räägib Sõber, kuidas need väiksed olendid mõjutavad seda, mismoodi maismaaökosüsteemid välja näevad. Neid on ka liigiliselt kordades rohkem kui suuri loomi. Seda me igapäevaselt ei adu.

Tolmeldajate arvukuse vähenemist on märganud juba mõne viimase aastakümne vältel ning see on oluline probleem. Tolmeldajatel on meie ökosüsteemis tähtis roll, sest õistaimed vajavad neid paljunemiseks.

Kuna taimed ise ringi ei kõnni, vajavad nad kedagi, kes nende õietolmu levitaks. Ligi 80% parasvöötmes kasvavatest õistaimedest vajab tolmeldajaid. See aga tähendab, et kui tahame, et meil jätkuks niidulilli, nagu nurmenukke, vajame mesilasi ja teisi putukaid.

Vagumesilane kirikakral. Foto: Helen Kallaste

Ka paljud meie toidulaua olevaist viljadest on tolmeldajate „tehtud“, ning nende oluliste loomade kadumine tõstab tõenäoliselt teatud toiduainete hindu halvendades mitmete toitainete, vitamiinide ja mikroelementide kättesaadavust. See omakorda mõjub halvasti meie tervisele.

Tavalisemateks looduslikeks putuktolmeldajateks on mitmesugused mesilased, mardikad, liblikad, kuid tolmeldada võivad kõik putukad, kes õitel käivad.

Eestis on üheks oluliseks tolmeldajarühmaks kimalased, keda rahvasuus kutsutakse maamesilasteks. Väga olulised on ka erakmesilased. Nemadki elavad looduses, on väiksemad ja tihti me neid ei näe, aga neid on palju rohkem liike. Neile järgnevad päevaliblikad, mardikad ja ööliblikad. Troopikas tolmeldavad aga ka selgroogsed loomad nagu nahkhiired.

Tolmeldajate arvukus langeb

Sõbra sõnul võib arvata, et paljude tolmeldajate arvukus, liigirikkus ja levialad kahanevad kõikjal maailmas. Eriti hästi on seda dokumenteeritud Euroopas ja Põhja-Ameerikas. Mitmed mesilaste liigid, kes meil on veel suhteliselt tavalised, on näiteks Suurbritanniast ja Hollandist juba kadunud.

Samuti on neis riikides täheldatud päeva- ja ööliblikate arvukuse langust vähemalt kolmandiku võrra viimaste aastakümnete jooksul. Eestiski on märgata kimalaste arvukuse langust.

Eesti Maaülikoolis ja Põllumajandusuuringute Keskuses tehtud tööd on näidanud, et Kesk-Eestis, kus põllumajandus on intensiivsem, on kimalasi viimastel aastatel olnud poole vähem kui Lõuna-Eestis.

Viljaväljad elupaigaks ei sobi

Tolmeldajate arvukus ja liigirikkus väheneb eelkõige inimtegevuse tõttu. Nende elu raskendab nii põllumajandus kui linnastumine. Sõber selgitab, et tolmeldajatele on kehvasti mõjunud põllumajanduspraktikate muutumine ja põllumajandusmaa osakaalu kasv maastikus.

Vanasti oli maastik mitmekesisem ja loomi peeti karja- ja heinamaadel, mis peale aasalillede pakkusid elupaika ka tolmeldajatele. Põlludki olid väiksemad. Nüüd on meil suured viljapõllud. Viljaväljad aga ei sobi tolmeldajate elupaigaks. Mesilasi huvitavad õistaimed, mis pakuvad õietolmu ja nektarit.

“Teraviljapõld on mesilastele nagu kõrb meie jaoks. Me ei leia sealt süüa,” räägib ökoloog. Põllu teevad tolmlejatele ebasoodsaks elukeskkonnaks ka kemikaalid: pestitsiidid ja väetised.

Taimekaitsevahendite kasutamine on suurenenud ning need lekiavad põllult välja ja jõuavad tolmeldajate pesadesse mõjutades nii nende tervist. Mürkidega kokku puutunud mesilased ei saa enam hakkama ei pesa ehitamisega, üksteisega suhtlemisega, paljunemisega ega ka järglaste eest hoolitsemisega. Lõpptulemusena pesad hukuvad.

Tolmeldajatele on kehvasti mõjunud põllumajanduspraktikate muutumine. Foto: Helen Kallaste

Kui tahame, et meil oleks mesilasi ja teisi tolmeldajaid, peame alal hoidma sellist maastikku, mis pakub neile sobivaid elupaiku. Näiteks peab seal olema piisavalt elupaigalaid, kus liialt ei niideta või mida põlluks ei tehta. Ka mitu meetrit laiad põlluservad on olulised elukohad, samuti metsaservad ja poollooduslikud niidud.

Tühi toidulaud ja kõrged hinnad

Ka meie toidulauale jõuab palju tolmeldajate tehtud kraami nagu puuviljad, pähklid, seemned, marjad ja raps. Välismaal kasvavatest viljadest vastutavad tolmeldajad selle eest, et meie poodidesse jõuaks arbuus, melon, kohv ja kakao, avokaado, mandlid ja tsitruselised. Kui tolmeldajaid enam ei ole, ei kao kõik need toiduained kohe ära, kuid nende hinnad tõusevad märkimisväärselt.

Kui teatud toiduained meie toidulaualt drastiliselt vähenevad või hinna tõttu kättesaamatuks osutuvad, mõjutab see inimeste tervist. Riisist ja rukkileivast toitumine pole parim variant – me vajame ka marjades ja puuviljades sisalduvaid vitamiine.

Lisaks kaotaksid töö väga paljud kakao- ja kohviistanduste töötajad.

Mida saame ise tolmeldajate heaks ära teha?

Projekti LIFE-IP ForEst&FarmLandi käigus pannakse kokku Eesti oludesse sobiv tegevuskava tolmeldajate kaitsmiseks. Mõnevõrra saab mesilasi aidata igaüks, kelle käsutuses on väike maalapp. Sõber soovib oma maalapil ringi vaadata ja mõelda, kas seal on aastaringselt elupaika tolmeldajatele.

Kimalastel on vaja kohta ka talvitumiseks. Selleks sobivad näiteks oksarisu hunnikud, puutumatud servad. Võib jätta paarimeetri laiuse riba või aianurga ja mitte seal niita rohkem kui 1-2 korda aastas. Jälgida tuleks seda, et maaomanik seda kohta ei mürgitaks.

Ka omavalitused võiksid lasta avalikel rohealadel teatud osal taimkattest olla ja niita suvel vaid korra. Vabalt võib isegi aasta vahele jätta. Liblikaröövikud just tahavad pikaks kasvanud kõrt, liblikavalmikutele nagu mesilastelegi oleks hea, kui aprillist kuni oktoobrini kogu aeg midagi õitseks.

Sõber rõõmustab, et teema on hetkel populaarsust kogumas. “Tartus on tekkinud elurikkuse lapid ja Tallinnas on putukavälja plaanid,” räägib ta.

Isane müürimesilane kirikakral Foto: Helen Kallaste

Edasised tegevused

Sõber selgitab, et projekti LIFE-IP ForEst&FarmLandi käigus soovitakse tuua kokku eri huvigrupid, kes tolmeldajate elu mõjutavad: põllumajandusega tegelejad ja vastavad ametkonnad ning keskkonna poolelt teadlased, Keskkonnaamet ning Keskkonnaministeerium.

Oluline on õmmelda valmis Eestile sobiv kava, kus oleks kirjas nii tegevused kui ka see, milliseid ressursse on vaja nende tegevuste elluviimiseks. Raskeks teeb ökoloogi sõnul ülesande asjaolu, et erinevatel huvigruppidel on vastukäivad huvid. Näiteks põllumajandustootjatele pole tolmeldajad nii olulised.

Eesmärgiks on välja mõelda, mismoodi teha nii, et põllumajandustootmine oleks keskkonnasõbralikum. Teadlased saavad teha soovitusi ja joonistada erinevaid stsenaariumeid, mis tolmeldajatega eri lähenemisi kasutades juhtub.

See, mis edasi saab aga oleneb juba konkreetsetest poliitilistest otsustest. Oluline osa projektist on ka teavitustöö ning rääkimine sellest, et tolmeldajate heaolu on oluline ka meie endi heaolu jaoks.

Projekti LIFE-IP ForEst&FarmLandi eesmärk on kaitsta ja taastada traditsioonilisi Eesti maastikke ja ökosüsteeme ning parandada seal elavate liikide seisundit. Tolmeldajate arvukuse ja liigirikkuse säilitamine on vaid üks osa suurest projektist.

Artikli kirjutamist on rahastatud projektist “LIFE programmist teadlikkuse suurendamine ja projektitaotluste kvaliteedi parandamine 2”, mida rahastab Euroopa Liidu liikmesriikide keskkonnaprojektide kaasrahastamise programm LIFE.

Märksõnad: [awaRaEst LIFE](#), [keskkond](#), [keskkonnainvesteeringute keskus](#), [keskkonnaministeerium](#), [kik](#), [LIFE](#), [taotlus](#)

SAMAL TEEMAL

Mis mõjutab kalade arvukust Eesti vetes?

Kütuseaktsiisid ja keskkonnakaitse eelarve vähenevad: kuidas see mõjutab Eesti kliimaeesmärkide täitmist?

Huvitav kalkulaator: arvuta välja, milline oleks sinu elektriarve, kui valiksid 100% rohelist energiat

[f Jaga Facebookis](#)

[✉ Saada e-kirjaga](#)

[💬 1 kommentaar](#)

**AwaRa
Est** LIFE 2

[Vaata kõiki artikleid](#)

Oled sa **DigiPRO** või **Geenius**? [Vali sobiv tellimus siit.](#)

POPULAARSED LOOD

UUDIS

Perseiidide tähesaju tipp hetk on käes: viis lihtsat nippi, kuidas näha võimalikult palju langevaid tähti

UUDIS

Fotod: paradiisisaar Mauritius üritab vältida teist katastroofilist kütuseleket

METSAMAJANDUS

Maastikuökoloog: puid langetades tuleb säilitada mets kui kooslus

UUDIS

Haruldane kaader: vaata, milline näeb välja häirimatu karu metsistunud pilk

UUDIS

Nädalalõpp toob taas tõelise suvekuumuse

UUDIS

Pirita rannas levib sinivetikas

VIIMATI LISATUD

Miks kaovad maailmast mesilased ja teised tolmeldajad?

12. august 2020 kell 11:52

Fotod: paradiisisaar Mauritius üritab vältida teist katastroofilist kütuseleket

12. august 2020 kell 11:42

Elektriauto ülikiirleadija – mis see on ja mida sellest teadma peaksid?

12. august 2020 kell 11:20

Perseiidide tähesaju tipp hetk on käes: viis lihtsat nippi, kuidas näha võimalikult palju langevaid tähti

11. august 2020 kell 21:09

Pirita rannas levib sinivetikas

11. august 2020 kell 16:53

Maastikuökoloog: puid langetades tuleb säilitada mets kui kooslus

11. august 2020 kell 13:45

[Vaata kõiki artikleid](#)

ÜLESKUTSE

Aita meil *podcaste* teha ja saa kingituseks Geeniuse kraami[Toetan Autotundi](#)[Toetan Restarti](#)[Kuulan saateid](#)

POPULAARSED LOOD MUJAL GEENIUSES

AUTO • UUDIS

Kas teadsid? Eesti ei kasuta autode numbrimärkides enam täishäälikuid

DIKTOR • EESTI

Eesti e-riigist rääkiv Netflix'i seriaal tekitab välismaalastes soovi siia kolida

AUTO • UUDIS

Pardakaamera video: Lasnamäel eiras auto mitmeid reegleid ja põhjustas avarii

RAHA • SUUR LUGU

Eestis levib uus püramiidi hõnguga müügiskeem, mis on haaranud juba üle saja inimese. Kuidas see toimib?

AUTO • UUDIS

Päeva foto: aastaid tagasi suletud poodi on unustatud kolm superautot

TERVIS • UUDIS

Mis saab 2021. aastal? COVID-19 on siin, et jääda ning tulevik sõltub paljudest tundmatutest

IF KINDLUSTUSE BLOGI

Millise vanusegrupi juhid liikluses enim õnnetustesse satuvad?

RAHA • UUDIS

Puust ja punaseks: kes võib koduveini, siidrit ja õlut teha ja mis tingimustel seda müüa võib?

ÄRA JÄÄ ILMA PÄEVA PÕNEVAMATEST LUGUDEST

Telli Geeniusmeedia uudiskiri

Saadame sulle igal argipäeval ülevaate olulisematest Geeniusmeedia teemadest.

geeniusmeedia

Geenius Meedia OÜ
Ahtri 6, 10151 Tallinn
Tel 660 9797
geenius@geenius.ee

[Üldised kasutustingimused](#) | [Andmekaitsetingimused](#)

© Geenius Meedia OÜ, 2020.

Portaalid

[Geenius](#)
[Autogeenius](#)
[Digigeenius](#)
[DigiPRO](#)
[Diktor](#)
[Kodugeenius](#)
[Rahageenius](#)
[Rohegeenius](#)
[Tervisegeenius](#)

Ajakirjad

[Digi](#)
[Mood](#)
[Muki](#)

Podcastid

[Autotund](#)
[Algorütm](#)
[Digitund](#)
[Restart](#)

Sotsiaalmeedia

[Facebook](#)

Kontakt

[Toimetus](#)
[Reklaamiinfo](#)

Geeniusmeedia portaale majutab

